

RUTH
FULTON
BENEDICT

IRK
ve
IRKÇILIK

Çeviri:
Orhan Düz

alBaraka
Yayınları

RUTH FULTON BENEDICT

1887-1948 yılları arasında yaşamış Amerikalı antropolog ve kültür kuramcısıdır. 20. yüzyıl antropolojisinin önde gelen isimlerinden biri olarak kültür ile insan davranışı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarıyla tanınır. Columbia Üniversitesinde Franz Boas'ın öğrencisi olmuş, daha sonra aynı üniversitede öğretim üyeliği yapmıştır.

Benedict'in çalışmaları kültürlerin kendi değer sistemleri içinde anlaşılması gerektiği fikrini vurgular. Ona göre her toplum, insan davranışını şekillendiren özgün bir kültürel düzen ve anlam dünyası oluşturur. Bu yaklaşım modern antropolojide kültürel görecilik anlayışının gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

1934'te yayımlanan *Patterns of Culture* adlı eseri antropoloji literatürünün klasiklerinden biri kabul edilir. II. Dünya Savaşı sırasında kaleme aldığı *The Chrysanthemum and the Sword* ise Japon kültürüne dair en etkili çalışmalar arasında yer alır. Benedict, kültürün insan düşüncesini ve toplumsal hayatı nasıl biçimlendirdiğini gösteren çalışmalarıyla modern antropolojinin kurucu figürlerinden biri olarak kabul edilir.

ORHAN DÜZ

2000 yılında Boğaziçi Üniversitesi Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümünden mezun oldu. *Büyük Fizikçilerin Metafizik Yazıları* gibi derleme kitaplarının yanı sıra çok sayıda çevirisi vardır. Hâlen İstanbul'da yaşıyor ve kitap çevirilerine devam ediyor.

İÇİNDEKİLER

Önsöz7

Birinci Kısım: Irk

Birinci Bölüm: Irkçılık: Modern Dünyanın İdeolojisi..... 11

İkinci Bölüm: Irk: Ne Değildir17

Üçüncü Bölüm: İnsanın Kendini Sınıflandırma Çabaları.....29

Dördüncü Bölüm: Göç ve Halkların Birbirine Karışması45

Beşinci Bölüm: Kalıtım Nedir?.....59

Altıncı Bölüm: Kim Üstün?.....69

İkinci Kısım: Irkçılık

Yedinci Bölüm: Irkçılığın Doğal Tarihi..... 101

İrkçiliğin Tarih Öncesi..... 103

İrkçilik ve Avrupa'nın Denizaşırı Yayılması..... 110

İrkçilik ve Sınıf Çatışmaları..... 115

İrkçilik ve Milliyetçilik..... 129

Sekizinci Bölüm: Öyleyse Neden Irk Önyargısı Var?..... 143

Bilim İnsanlarının Kararları ve Bildirgeleri 167

Dizin..... 181

ÖNSÖZ

Sanırım her antropolog şu deneyimi yaşamıştır: Konferansını bitirdiğinde ve bir ırkın ya da ulusun doğuştan gelen bir üstünlüğe sahip olduğunu savunan ırkçılığın bilimsel bir temeli olmadığını gösterdiğinde dinleyicilerden biri ayağa kalkıp şöyle der: “İyi ama Siyahiler” -ya da Japonlar veya Amerikan Yerlileri de- “Beyaz değildir.” Bunun üzerine antropolog, ömrünü ırksal farklılıkları sabırla araştırmaya harcamış biri olarak şu hususu yeniden açıklamak zorunda kalır: Irkı kabul etmek, ırkçılığı kabul etmek demek değildir. Irk, dikkatli bir bilimsel incelemenin konusudur; ırkçılık ise bir insan grubunun diğerinden biyolojik açıdan kalıcı şekilde üstün olduğu yönündeki kanıtsız bir varsayımdır. Irk ile ırkçılığın birbirine karıştırılması yalnızca sokaktaki insanın düştüğü bir hata değildir. Ne zaman bilim insanları, Amerika’daki yeni göçmenlere karşı kampanya yürüten bir Ticaret Odasının ırkçı iddialarını çürüten bir açıklama yapsa bir üniversite profesörü hemen şunu yazıp söyler: “Ama ırklar farklılık gösterir, ben bunu biliyorum.” O zaman yorgun düşmüş antropologun aklından şu yanıtı vermek geçer: “Ele aldığınız konuda kanıtlama istiyorsanız, bibliyografyamdaki son otuz başlığa bir bakın.” Zira bir araştırmacının onlarca ırksal farklılığı ezbere bilip yine de ırkçı olmaması hiç de çelişkili bir durum değildir.

İrk olguları ile ırkçılık iddialarının birbirine karıştırılması, modern dünyada neredeyse her yerde rastladığımız bir durumdur. Bu kitap, bu iki kavramın birbirinden ne denli uzak olduğunu göstermek üzere düzenlenmiştir. Söz konusu kavramlar tarihleriyle, taraftarlarıyla ve dayandıkları verilerle birbirinden tamamen farklıdır. Kitabın ilk kısmında, ırk hakkındaki bilimsel bilgileri bir araya getirdim; ikinci kısımda ise ırkçılığın tarihini inceledim. Son bölümde ise bir antropolog olarak şu sorulara yanıt vermeye çalıştım: “Bugün dünyada neden bir ırkçılık salgını var?” ve “Bu salgını nasıl durdurabiliriz?”

Bu kitabı yazarken, ırk konusu üzerine çalışan herkesin emeğine, özellikle de yaşayan en büyük antropolog olan ve kitabımın müsvettesini okumuş bulunan Profesör Franz Boas’a çok şey borçluyum. Bu kitabı yazmanın iki nedeni var: Birincisi, kendi ırkını övülen ırklardan sayan ve Amerikan Devrimi’nin torunları olan bizlerin, ırkçıların bize sunduğu türden bir üstünlüğü ne istediğimizi ne de benimsediğimizi açıkça göstermemiz gerektiğine inanıyorum. İkincisi ise biz antropologların, ırkçılığın sunduğu sözde bilimsel açıklamaların ardındaki ciddi antropolojik bilgilerin nasıl çarpıtıldığını ortaya koymamız gerektiği kanısındayım.

Ruth Benedict

BİRİNCİ KISIM:
IRK

BİRİNCİ BÖLÜM

IRKÇILIK: MODERN DÜNYANIN İDEOLOJİSİ

Daha 1880'lerin sonlarında, Aryan yanlısı bir Fransız olan Vacher de Lapouge şöyle yazmıştı: “Gelecek yüzyılda milyonlarca insanın, kafatası endeksinde bir ya da iki puanlık fark yüzünden birbirinin boğazını keseceğini düşünüyorum.” İlk bakışta bu, dünya savaşları için akıl almaz bir neden gibi görünür ve bu neden kesinlikle güneşin altında daha önce hiç öne sürülmemiş bir nedendi. Peki aktardığımız sözün sahibi haklı mıydı? Söylediği ne anlama geliyordu? Kafatası endeksi, başın maksimum genişliğinin maksimum uzunluğuna bölünmesiyle elde edilen orandır. Dünyanın çeşitli kabileleri ve halkları arasında yüksek endekse sahip olanlar da vardır, düşük endekse sahip olanlar da. Dar kafalar hem “barbar ilkel” topluluklar arasında hem de “güçlü ve gelişmiş” Batı Avrupalılar arasında görülür; geniş kafalar da öyle. Dünyanın dört bir yanındaki ne dar kafalar ne de geniş kafalar, şanlı bir yazgı üzerinde tekel kurduklarını ya da yeteneğin ya da erdemın yalnızca kendilerine özgü olduğunu göstermek üzere bir araya gelmiştir. Öyle ki herhangi bir Avrupa ülkesinde -hatta Amerika'da bile- başarılı insanlar arasında dar kafalılar olduğu gibi geniş kafalılar

da bulunur. O hâlde, insanların kafataslarının biçimi yüzünden “milyonlarca kişinin birbirinin boğazını keseceği” düşüncesi ne anlama gelebilirdi?

Dünyanın uzun tarihi boyunca, insanlar savaşlarda birbirlerini öldürmek için pek çok neden ileri sürmüşlerdir: Başka bir halkın verimli topraklarını ya da sürülerini kıskanmak, reislerin ya da kralların hırsı, dinî inanç farklılıkları, taşkınlık ve intikam. Gelgelelim bütün bu savaşlarda, her iki taraftaki kurbanların kafatasları genellikle birbirinden ayırt edilemeyecek kadar benzerdi. Üstelik savaş hâlindeki liderler de halklarını, kafalarının şekline atıfta bulunarak düşmanlarına karşı kışkırtmamışlardı. Düşmanlarına “putperest”, “barbar”, “sapkın”, “kadın ve çocuk katilleri” diyebilirdi ama asla “kafatası endeksi 82 olan düşmanımız” demezlerdi.

Savaş ve zulüm için böyle bir gerekçe öne sürmek ve bunu uygulamaya koymak, yüksek Avrupa uygarlığına kalmıştı. Başka bir deyişle ırkçılık, çağımızın bir ürünüdür. İyilerle kötülerini birbirinden ayırmanın yeni icat edilmiş bir yoludur. Yeni Ahit'teki eski mesel, insanlığı bireyler olarak ikiye ayırırdı; bir yanda iyilik yapanlar, diğer yanda kötülük yapanlar. Ama yeni yöntem, insanları kalıtsal bedensel özelliklerine göre ayırır; başın biçimi, ten rengi, burun şekli, saç dokusu ve göz rengi gibi. Ve belli özelliklere sahip olanlar, bunlara binaen uygarlıktan uzak, yeteneksiz ve zayıf karakterli kimseler olarak damgalanırken bu özelliklerin tersine sahip olanlarsa dünyanın umudu sayılıp el üstünde tutulurlar. İrkçılık, biri üstünlük, diğeri aşağılık damgasını taşıyan iki insan grubunun varlığını savunan yeni bir Calvinizmdir. İrkçılığa göre düşmanlarımızı artık bize karşı saldırılardan, inançlarından, dillerinden hatta ele geçirmek istediğimiz zenginliklerinden dahi tanımayız; onları ancak kalıtsal beden yapılarından tanırız. Zira leopar beneklerini değiştiremez ve siz onun leopar olduğunu beneklerinden tanırsınız.

Dolayısıyla birey açısından ırkçılık, bu dünyadaki kurtuluşun ya da lanetlenmenin doğum anında (yani daha ana rahmindeyken) belirlendiği anlamına gelir. Bir birey iyi bir yaşam sürerek kaderini